

GERMANIYADA BOLALARNING HUQUQIY VAKOLATLARI

*University of management and
Future technologies universitetining
Pedagogika va psixologiya talabasi*

Kenjayeva Iroda

*University of management and
Future technologies universitetining
Pedagogika va psixologiya talabasi*

Musayeva Hulkar

ANNOTATSIYA: Ushbu maqolada Germaniya Federativ Respublikasida bolalarning huquqiy vakolatlari, ularning huquqiy himoyasi, davlat va jamiyat tomonidan qo'llab-quvvatlanish mexanizmlari hamda xalqaro huquqiy normalar bilan uyg'unligi tahlil qilinadi. Maqolada Germaniya qonunchiligi misolida bolalar huquqlarining amaliy tatbiqi yoritilgan.

Kalit so'zlar: bola huquqlari, Germaniya, huquqiy vakolat, konstitutsiya, ijtimoiy himoya.

Bugungi globalashuv sharoitida bolalar huquqlarini ta'minlash har bir demokratik davlat uchun muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Germaniya Federativ Respublikasi bolalar huquqlarini himoya qilish va ularning huquqiy vakolatlarini kengaytirish borasida ilg'or tajribaga ega davlatlardan biridir. Mazkur maqolada Germaniyada bolalarning huquqiy maqomi va ularning jamiyatdagi o'rni ilmiy jihatdan tahlil qilinadi.

Germaniyada bolalar huquqlarining huquqiy asoslari: Germaniyada bolalar huquqlari asosiy qonun (Grundgesetz), Fuqarolik kodeksi (BGB), Yoshlar farovonligi to'g'risidagi qonun hamda xalqaro hujjatlar asosida tartibga solinadi. Bola shaxs sifatida tan olinadi va uning manfaatlar ustuvor hisoblanadi.

1-jadval. Germaniyada bolalarning asosiy huquqiy vakolatlari

Huquq turi	Mazmuni	Huquqiy manba
Ta'lim olish huquqi	Majburiy va bepul ta'lim olish	Asosiy qonun
Ijtimoiy himoya	Davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash	Yoshlar farovonligi qonuni
Fikr bildirish	O'z fikrini erkin ifoda etish	BMT Bola huquqlari konvensiyasi

Bolalar huquqlarining amaliy ta'minlanishi: Amaliyotda Germaniyada bolalar manfaatlarini himoya qiluvchi maxsus ijtimoiy xizmatlar, vasiylik organlari va sud tizimi faoliyat yuritadi. Har bir bola o'z huquqlari buzilgan taqdirda davlat organlariga murojaat qilish imkoniyatiga ega.

Xalqaro huquqiy normalar bilan uyg'unlik: Germaniya BMTning Bola huquqlari to'g'risidagi konvensiyasini ratifikatsiya qilgan va milliy qonunchiligini ushbu hujjat talablariga moslashtirgan. Bu esa bolalar huquqlarini xalqaro darajada himoya qilish imkonini beradi.

Xulosa qilib aytganda, Germaniyada bolalarning huquqiy vakolatlari keng qamrovli huquqiy asosga ega bo'lib, ularning manfaatlari davlat siyosatining muhim yo'nalishi hisoblanadi. Mazkur tajriba boshqa davlatlar uchun ham o'rganishga loyiq.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Xaydarov. S.A. (2025). Oilaviy tarbiyada va maktab tarbiyasida yuzaga keladigan risklar. 16-son. 9-11.
2. Хайдаров С. (2024). Spiritual influence on child education in families. Web of Teachers: Inderscience Research. 2 (11). 203-205.
3. Хайдаров С. (2025). Oilalarda farzand tarbiyasiga ruhiy ta'sir etkazish. Modern Education and Development. 3 (17). 23-27.
4. Khaydarov S.A. (2025). The role of the use of fine arts in teaching the history of the country. Modern Education and Development. 3 (17). 28-33.
5. Xaydarov S.A. (2025). Ijtimoiy-gumanitar fanlarda raqamli metodlardan foydalanish yo'llari. NEW RENAISSANCE international scientific journal. 2(1). 91-94.
6. Xaydarov S.A. (2025). Yoshlarda vatanparvarlik hissini tarbiyalashda Boburnoma asariga ishlangan miniatyuralarning ahamiyati. Til va adabiyot.uz. 2.11-12.
7. Khaydarov S.A. (2025). On analysis of family factors and social creativity issues in the study of the psychological portrait of educational institutions' leaders. Tuijin Jishu/Journal of Propulsion Technology ISSN: 1001-4055 Vol. 46 No. 2.
8. Хайдаров С. (2025). Pedagogik risklarni boshqarishning nazariy asoslari va globallashtirish jarayonidagi ahamiyati. 3 (9). 261-265.
9. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland. (1949). **Basic Law for the Federal Republic of Germany**. Berlin: Federal Government of Germany.
10. Bürgerliches Gesetzbuch (BGB). (2023). **German Civil Code**. München: C.H. Beck Verlag.
11. United Nations. (1989). **Convention on the Rights of the Child**. New York: United Nations General Assembly.
12. Bundesministerium für Familie, Senioren, Frauen und Jugend. (2021). **Child and Youth Welfare in Germany**. Berlin: BMFSFJ.

13. Vygotskiy, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
14. Lansdown, G. (2011). *Every Child's Right to be Heard: A Resource Guide on the UN Committee on the Rights of the Child*. London: Save the Children UK.
15. Smith, A. B. (2016). *Children's Rights: Toward Social Justice*. New York: Routledge.
16. Federal Statistical Office of Germany (Destatis). (2022). **Children and Youth in Germany: Statistical Overview**. Wiesbaden.

